

Opinie

Aangifte van Spong en Hammerstein

Het muiltje van Assepoester

Met de aangifte handelen Spong en Hammerstein niet onbetamelijk. Al snijdt de aangifte juridisch geen hout, ook wie het glazen muiltje niet past mag streven naar een huwelijk met de prins.

W.A. Verbeek
advocaat te Groningen

De aangifte die Spong en Hammerstein namens Pim Fortuyn en de LPF hebben ingediend bij de hoofdofficier van justitie in Rotterdam is merkwaardig. Gewoonlijk gaat het in aangiften om feiten waarvan de officier weet dat ze strafbaar, maar niet dat ze gepleegd zijn. In deze aangifte is het precies andersom: het gaat om feiten waarvan de officier weet dat ze gepleegd, maar niet dat ze strafbaar zijn. Dat wordt hem in een 25 punten tellend geschrift uitgelegd.

De argumenten van Spong hebben de hoofdofficier echter niet overtuigd. Volgens hem zijn de feiten waarvan Spong aangifte doet niet te kwalificeren onder art. 137d Sr. Het gaat in 137d onder meer om aanzetten tot haat tegen mensen wegens hun ras, godsdienst, levensovertuiging, geslacht of seksuele gerichtheid. Politieke opvattingen zijn geen levensovertuiging in de zin van dit artikel en het gaat niet om individuele personen maar om bepaalde groepen van mensen, te weten groepen die als groep worden gekenmerkt door hun ras, godsdienst, levensovertuiging, geslacht of seksuele gerichtheid. Anders gezegd: wie hoort er in dit rijtje niet thuis: negers, moslims, humanisten, vrouwen, homoseksuelen, Pim Fortuyn? Aldus de hoofdofficier.

Spong is het hiermee niet eens en wil daarom zijn beklag doen bij het gerechtshof. Als hij zijn eigen aangifte serieus neemt, ligt dat voor de hand.

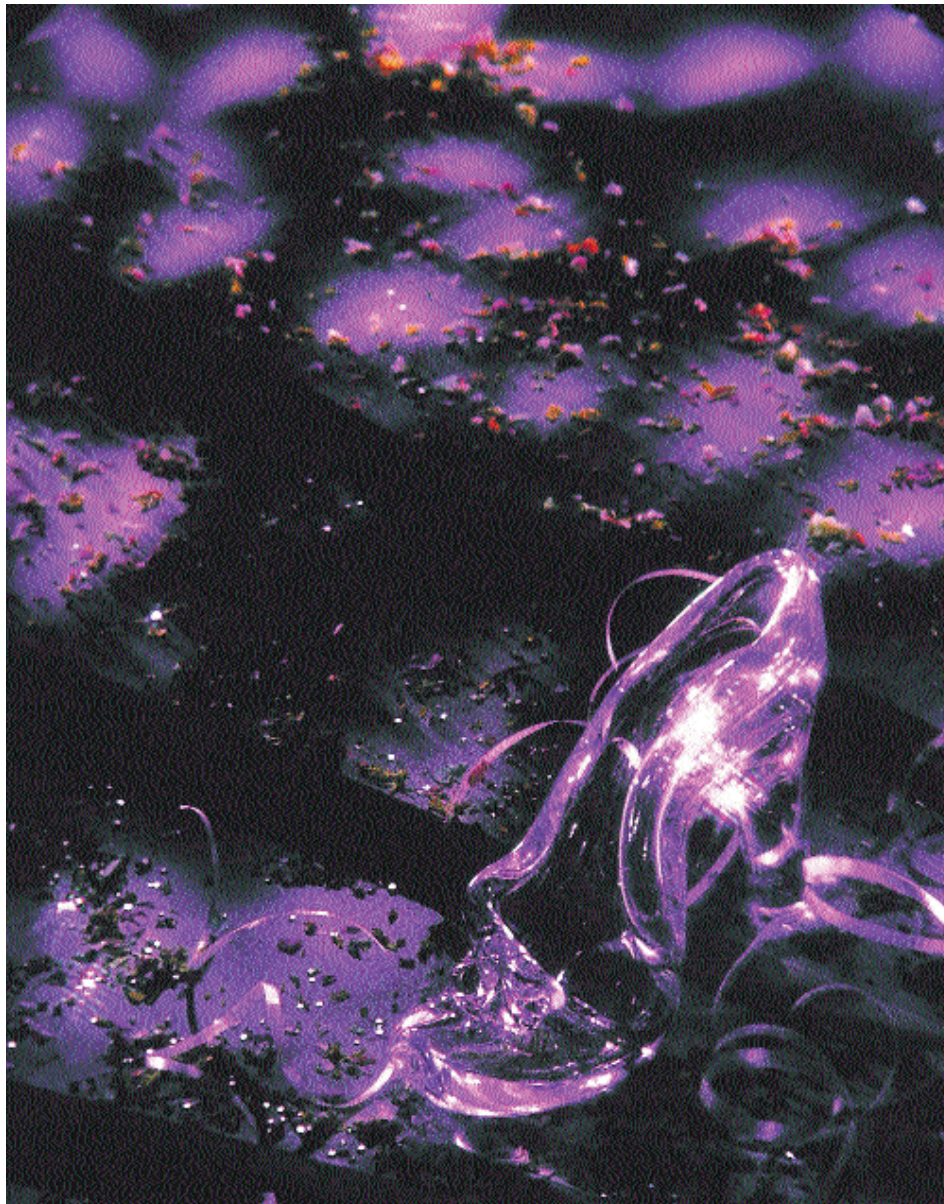
Ik heb de indruk dat de meeste collegae liever de morele dan de juridische degens met Spong kruisen

Kritiek

De aangifte heeft felle kritiek uitgelokt. Die kritiek is vooral moreel van aard. Spong is ijdel, ambitieus en lang niet zo ethisch als zijn elfduizend collegae. Een advocaat moet afzien van de inzet van juridische middelen waarvan het voordeel niet opweegt tegen de schade die ermee wordt veroorzaakt. De aangifte zou schade hebben veroorzaakt aan de maatschappelijke verhoudingen, schade aan degenen tegen wie zij is gericht, schade aan het vertrouwen in de advocatuur en schade aan het belang van een open en vrij debat. Sommige collegae is het een lief ding waard – wat dan bijvoorbeeld? – als media, politiek en burgers gevrijwaard zijn van dit soort – soort? Zijn we dit dan al eerder tegengekomen? – ongegronde aangiften. Welk heil ons bij een dergelijke vrijwaring wacht, welke maatschappelijke verhoudingen precies zijn geschaad, wiens vertrouwen in de advocatuur is afgenomen, wat voor rampen dat meebrengt en wat er niet gezegd of geschreven kon worden als gevolg van de aangifte, dat wordt er allemaal niet bij verteld. Wel is er op grond van al die vaagheid een tuchtklacht tegen Spong en Hammerstein ingediend door vijf collegae.

Tuchtrecht

Advocaten kunnen tuchtrechtelijk worden aangesproken, als zij iets doen of nalaten wat in strijd is met de zorg die zij dienen te besteden aan de behartiging van de belangen van hun cliënten. De vijf zijn geen cliënten van Spong en kunnen op die grond dan ook niet klagen. Als er al sprake zou zijn van belangenverstremming, dan is daar in elk geval geen belang mee gemoeid,

Illustratie: Andre Kluijzen

tot de behartiging waarvan de vijf klagers zijn geroepen.

Advocaten kunnen ook tuchtrechtelijk worden aangesproken voor inbreuken op de verordeningen van de Nederlandse Orde van Advocaten. Daarvan is hier geen sprake, dus ook dat levert geen grondslag op voor de klacht.

Ten slotte kunnen advocaten tuchtrechtelijk worden aangesproken voor enig handelen of nalaten dat een behoorlijk advocaat niet betaamt. Het doen van aangifte namens een cliënt is geen handeling die onbetamelijk is voor een advocaat. De kans van slagen van de aangifte speelt daarbij geen rol. Het is een advocaat gelukkig niet

verboden om een zaak aanhangig te maken die in de ogen van vijf willekeurige collegae kansloos is.

De aangifte van Spong is geen valse aangifte in de zin van art. 188 Wetboek van Strafrecht. Spong doet geen aangifte van strafbare feiten waarvan hij weet dat ze niet gepleegd zijn. De feiten waarvan hij aangifte doet zijn gepleegd. Het is alleen de vraag of het strafbare feiten zijn. Spong betoogt in zijn aangifte van wel en geeft daar argumenten voor. Of hij gelijk heeft is in eerste instantie ter beoordeling van het Openbaar Ministerie en in laatste instantie ter beoordeling van de strafrechter. De tuchtrechter heeft hier geen taak. Dat is

niet moeilijk in te zien, als men zich alleen maar de onmogelijke situatie voorstelt die zich voordoet als de tuchtrechter de klacht gegrond verklaart en het Openbaar Ministerie beslist dat het tot vervolging overgaat of door het hof tot vervolging wordt gedwongen.

Het betoog

Kritiek op de inhoud van het betoog van Spong ben ik tot nu toe nergens tegengekomen. Ook niet in het *Advocatenblad*. Ik heb de indruk dat de meeste collegae liever de morele dan de juridische degens met Spong kruisen. Maar wat blijft er over van al die grote woorden over betamelijkheid en smetten op het advocatenblazoen, als Spong gewoon gelijk heeft? Daarom wil ik proberen in een leemte te voorzien door de aangifte eens juridisch onder de loep te nemen.

Zoals de stiefzusters van Assepoester geen bevallige aanblik zullen hebben geboden, toen zij tevergeefs het glazen muiltje pasten, zo is ook de juridische schoenlepel waarmee Spong een veel te grote voet in het muiltje van artikel 137d probeert te wringen niet om aan te zien.

Groepen

Pim Fortuyn is geen groep. Spong probeert die klip te omzeilen met het flauwe argument dat het niet redelijk is om een individu de bescherming te onthouden die een groep wel toekomt. Maar als die bescherming nou juist voor die groep in het leven is geroepen, ligt dat natuurlijk anders. Met evenveel recht kun je betogen dat het onredelijk is een volwassene de voordelen van het kinderstrafrecht te onthouden. De hoofdofficier merkt op dat het Wetboek van Strafrecht voldoende bescherming biedt tegen misdrijven gericht tegen de algemene en tegen de persoonlijke veiligheid en vrijheid van individuen.

De uitlatingen

De uitlatingen van de verschillende daders hebben op zichzelf beschouwd bitter weinig om het lijf. Door de uitspraken met elkaar en met uitspraken van personen waartegen geen aangifte is gedaan in verband te brengen, probeert Spong er echter een soort van samenzwering van te maken. Maar die is er niet. Tussen de verschillende personen en

hun uitlatingen bestaat geen enkel verband. En de officier zal ieder van hen afzonderlijk en voor zijn eigen uitlatingen moeten vervolgen. Met zo'n *persecutio diabolica* zal het hof hem niet opzadelen.

Spongs alchemistische gedachtegang kan het best worden geïllustreerd met twee citaten. In punt 5 staat: 'Onmiddellijk na dit interview haasten politiek leiders als Thom de Graaf, VVD-voorzitter Bas Eenhoorn en Rob Oudkerk zich om Pim Fortuyn en de zijnen vanwege diens opvattingen over artikel 1 Grondwet als pleitbezorger van het nazisme af te schilderen dan wel hem vanwege zijn politieke opvattingen op één lijn te stellen met exponenten uit het Derde Rijk, wederom onder aanhaling van de kwalificatie gevaarlijk of zelfs levensgevaarlijk.' En in punt 12: 'Het komt ons voor dat alle gemaakte uitlatingen waarbij cliënt, wijlen Pim Fortuyn, op één lijn werd gesteld met dan wel gepoogd werd hem te associëren met het nazi-regime, in het bijzonder leiders daar-

lucht vallen en het 'levensgevaarlijk' is van Boris Dittrich tegen wie geen aangifte is gedaan, want, aldus Spong: 'een dergelijke kwalificatie valt wellicht niet onder de delictsomschrijving van artikel 137d Sr, maar het brengt wel tot uitdrukking waarom Pim Fortuyn zich gedemoniseerd heeft gevoeld.'

Het interview

Het interview waar Spong het over heeft is het interview met Pim Fortuyn van 9 februari 2002 in *de Volkskrant*. Daarin opperde Fortuyn de mogelijkheid om art. 1 van de Grondwet af te schaffen, omdat dit artikel de vrijheid van meningsuiting zou beperken. Dat is een misverstand, zoals iedereen kan vaststellen die de moeite neemt het te lezen. Artikel 1 gaat namelijk over discriminatie en niet over discriminatoire uitlatingen en beperkt dus op geen enkele wijze de vrijheid van meningsuiting. Wat Pim Fortuyn bedoelde was dan ook niet art. 1 Grondwet, maar 137c en verder Wetboek

opdracht tot het doen van aangifte. Toch wordt uitdrukkelijk gesteld dat de haatzaaiers niet als uitlokkers van de moord worden aangemerkt. Anders gezegd: Pim Fortuyn wilde artikel 137d afschaffen. Dat was voor zijn tegenstanders reden om een haatcampagne tegen hem te beginnen. Die haatcampagne is zijn dood geworden. Maar de haatzaaiers hebben de moord op hem niet uitgelokt. Daarom zijn ze schuldig aan het zaaïen van haat. Nog anders gezegd: hoe men het ook wendt of keert, dat muiltje past niet.

Juridische fantasie

Maar waar wij als juristen steeds voor moeten waken is de levendige juridische fantasie waar Pim Fortuyn in zijn boek 'De puinhopen van acht jaar Paars' op wijst. 'Men waant zich al spoedig verzeild in een heel andere kwestie dan waarvoor men de procedure heeft aangespannen of waarvoor men is gedagvaard,' schrijft hij. En: 'Jouw werkelijkheid is binnen de kortste keren door hun juridische werkelijkheid vervangen en dan kun je nog slechts duimen voor de goede afloop...' Waar het eigenlijk om gaat is niet of de aangifte kans van slagen heeft of niet, maar of al dat genazi en quasi-genazi waarnaar die aangifte uithaalt, terecht en toelaatbaar is. Ik ben niet onder de indruk van het juridische gehalte van de aangifte. Maar het politieke gehalte van de uitspraken van Thom de Graaf en Bas Eenhoorn en het journalistieke gehalte van de uitspraak van Matty Verkamman is zeker niet hoger en eerlijk gezegd vind ik die uitspraken minder betamelijk dan het doen van aangifte.

Ook al past het glazen muiltje de stiefzusters van Assepoester niet, daarom mogen zij er nog wel naar streven met de prins te trouwen. ■

Ik ben niet onder de indruk van het juridische gehalte van de aangifte, maar het politieke en journalistieke gehalte van de bestreden uitspraken is zeker niet hoger

van als Hitler, Himmler, Mussert en Eichmann, het aanzetten tot haat jegens cliënt, Pim Fortuyn en de zijnen wegens zijn c.q. hun levensovertuiging tot doel had en daarmee het misdrijf als bedoeld in artikel 137d Sr werd gepleegd.' [Bij dit laatste citaat wil ik heel uitdrukkelijk vermelden dat het een letterlijk citaat is en dat de grammaticale en historische blunders niet van mij afkomstig zijn].

Maar Thom de Graaf had het volgens de aangifte over Anne Frank, Bas Eenhoorn had het over Mussolini en Rob Oudkerk over Mussert! Hitler en Himmler zijn afkomstig van Matty Verkamman – wiens vergelijking geen betrekking heeft op politieke opvattingen maar op intelligentie en charme en bovendien dateert van december 2001 en dus niet kan volgen op een interview van februari 2002 –, Eichmann wordt door geen van de verdachten genoemd en komt dus uit de

van Strafrecht.

Het interview waarin de afschaffing van die artikelen wordt bepleit wordt trouwens in de aangifte gepresenteerd als het moment waarop de haatcampagne tegen Fortuyn echt losbarst. De moord op Pim Fortuyn is de aanleiding voor de aangifte. Diens mededeling: 'Jullie weten wat jullie te doen staat als ik overhoop word geschoten' beschouwen Spong en Hammerstein als hun

Geen 'terreurorganisatie'

(Advocatenblad 2002-13, p. 566, Kwaliteitstoets)

De geïnterviewde mr. F.W.P. Wolters laat weten dat hij niet gezegd kan hebben dat de rechtsbijstandsfinanciering een 'terreurorganisatie' is, en dat hij gezegd heeft dat aanvragers van toevoegingen worden gesteerd door de bureaucratie van de Raad voor Rechtsbijstand en door deze organisatie worden bejegend met diepgeworteld wantrouwen.